

HOIU-LAENUÜHISTU BILANSI KOOSTAMISE JUHEND

Aktiva (varad)

1. Sularaha

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu kassas olev sularaha ja selle ekvivalendid (nt sularahatšekid jm sularahaga sarnased vahendid). Siin ei näidata klientide sularaha ja selle ekvivalente, mis on makseasutusena tegutseva hoiu-laenuühistu valdusse antud seoses makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse (MERAS) § 3 lõikes 1 nimetatud makseteenuste osutamisega. Need vahendid kajastatakse bilansi varakirjel 4 „Makseteenuse klientide vahendid”.

Välisvaluuta hinnatakse bilansi kuupäeval kehtiva Euroopa Keskpanga päevakursi järgi. Ümberhindluse tulemusena tekkinud kasum või kahjum valuutakursi muutusest kajastatakse kasumiaruande kirjel 7 „Netokasum/-kahjum finantstehingutelt”.

2. Nõuded keskpangale

Sellel kirjel kajastatakse hoiused keskpangas ja muud nõuded keskpangale. Siin ei näidata klientide raha, mis on makseasutusena tegutseva hoiu-laenuühistu valdusse antud seoses MERASi § 3 lõikes 1 nimetatud makseteenuste osutamisega ja mida hoitakse keskpangas. Need vahendid kajastatakse bilansi varakirjel 4 „Makseteenuse klientide vahendid”.

3. Nõuded krediidasutustele

Sellel kirjel kajastatakse hoiused krediidasutustes ja muud nõuded krediidasutustele. Siin ei näidata klientide raha, mis on makseasutusena tegutseva hoiu-laenuühistu valdusse antud seoses MERASi § 3 lõikes 1 nimetatud makseteenuste osutamisega ja mida hoitakse krediidasutuses. Need vahendid kajastatakse bilansi varakirjel 4 „Makseteenuse klientide vahendid”.

3.1. Nõudmiseni hoiused

Sellel kirjel kajastatakse arvelduskontod ja üleööhoiused krediidasutustes.

3.2. Tähtajalised hoiused

3.3. Muud nõuded

Sellel kirjel kajastatakse kõik muud nõuded krediidasutustele, mis ei ole kajastatud kirjetel 3.1 ja 3.2, sh tagatishoiused, laenud teistele krediidasutustele, pöördrepotehingud (*reverse repo agreements*) ja nendega sarnased tehingud, nagu väärtpaberite ostu/tagasimüügi tehingud (*buy/sellback agreements*) ja väärtpaberite laenamise tehingud (*securities lending agreements*).

Pöördrepotehingud kajastatakse samamoodi nagu laenuandmine. Väärtpaber

kajastatakse müüja (laenusaaja) bilansis, vaatamata sellele, kas väärtpaberi omandiõigus läheb ostjale (laenuandjale) üle või mitte. Kui väärtpaberi ostjal on lepingu järgi õigus väärtpaberit veel omakorda edasi müüa ning ta kasutab seda õigust, tekib tal väärtpaberi müüja ees väärtpaberites väljenduv kohustus.

Kui pöördrepotehingu puhul on väärtpaberi ostu- ja tagasimüügihinnad erinevad, jaotatakse ostu- ja tagasimüügihinna vahe lepingu kestuse perioodidele ning kajastatakse kasumiaruande kirjel 1 „Intressitulu“ ja bilansi varakirjel 12 „Viitlaekumised ja ettemakstud tulevaste perioodide kulud“.

Tehingu, mille puhul ostja ei ole kohustatud ostetud väärtpabereid kokkulepitud hinna eest tagasi müüma, vaid tal on õigus seda teha, kajastab laenuandja nagu pöördrepotehingu seni, kuni on tõenäoline, et ostja kasutab oma õigust. Kui on tõenäoline, et ostja ei kasuta oma õigust, muutub selline pöördrepotehing väärtpaberi ostutehinguks.

Pöördrepotehingutega sarnased tehingud, nagu väärtpaberite ostu/tagasimüügi tehingud ja väärtpaberite laenamise tehingud, kajastatakse samamoodi nagu pöördrepotehingud.

4. Makseteenuse klientide vahendid

Sellel kirjel kajastatakse klientide varad ja nende varade arvel omandatud varad, mis on makseasutusena tegutseva hoiu-laenuühistu valdusse antud seoses klientidele MERASi § 3 lõikes 1 nimetatud makseteenuste osutamisega. Kui hoiu-laenuühistul puudub tegevusluba makseasutusena tegutsemiseks, märgitakse kirje väärtuseks 0 (null).

5. Nõuded klientidele

Sellel kirjel kajastatakse nõuded (paigutatud hoiused, antud laenud, pöördrepotehingud ja nendega sarnased tehingud, nagu näiteks väärtpaberite ostu/tagasimüügi tehingud, väärtpaberite laenamise tehingud) klientidele, kes ei ole krediidasutused. Kirjel ei kajastata investeeringuid klientide väärtpaberitesse ega nõudeid, mis tulenevad konsultatsiooni või muude teenuste osutamisest. Need nõuded kajastatakse vastavalt bilansi varakirjetel 7 „Väärtpaberid“ ja 12 „Viitlaekumised ja ettemakstud tulevaste perioodide kulud“.

Sellel kirjel kajastatakse nõuded ja laenud klientidele kuni nende bilansist mahakandmiseni, vaatamata sellele, et osa nendest võib olla kantud ebatõenäoliselt laekuvate nõuetena kuludesse. Kuludesse kantud ebatõenäoliselt laekuvad nõuded ja laenud kajastatakse varakirjel 6 „Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded“ miinusmärgiga.

5A. sh arvelduskrediit

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu poolt klientidele antud arvelduskrediit ja/või üleöölaenud. Avatud krediidiini ja selle arvelt antud arvelduskrediidi vahe kajastatakse bilansivälise kohustusena.

5B. sh hüpoteegiga tagatud laenud

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu poolt klientidele antud laenud, mille tagatiseks on hüpoteek.

5C. sh laenud maksetehingute täitmiseks

Sellel kirjel kajastatakse ühtlasi makseasutusena tegutseva hoiu-laenuühistu poolt klientidele maksetehingute täitmiseks antud laenud MERASi § 3 lõike 1 punkti 4 mõistes. Kui hoiu-laenuühistul puudub tegevusluba makseasutusena tegutsemiseks, märgitakse kirje väärtuseks 0 (null).

6. Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded (miinusmärgiga)

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu antud laenude ja muude nõuete allahindlus.

Ebatõenäoliselt laekuvate laenude ja muude nõuete allahindlus kajastatakse kasumiaruande kirjel 10 „Nõuete ja bilansiväliste kohustuste väärtuste muutus“.

6.1. Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded krediidasutustelt

Sellel kirjel kajastatakse varakirjel 3 „Nõuded krediidasutustele“ esitatud nõuete allahindlus.

6.2. Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded klientidelt

Sellel kirjel kajastatakse varakirjel 5 „Nõuded klientidele“ esitatud laenude ja muude nõuete allahindlus.

6.3. Muud ebatõenäoliselt laekuvad nõuded

Sellel kirjel kajastatakse kõikide muude nõuete allahindlus, mis ei ole kajastatud varakirjetel 6.1 ja 6.2.

7. Väärtpaberid

Sellel kirjel kajastatakse kõik hoiu-laenuühistu väärtpaberid ja repotehingutega (k.a väärtpaberite müügi/tagasiostu, väärtpaberite laenamise ja muude sarnaste tehingutega) müüdud (välja laenatud) väärtpaberid. Siin ei näidata klientide varade arvel omandatud väärtpabereid, mis on makseasutusena tegutseva hoiu-laenuühistu valdusesse antud seoses klientidele MERASi § 3 lõikes 1 nimetatud makseteenuste osutamisega. Need väärtpaberid kajastatakse bilansi varakirjel 4 „Makseteenuse klientide vahendid“.

Väärtpaberid võetakse arvele kas tehingupäeval või väärtuspäeval, olenevalt aruandva hoiu-laenuühistu kasutatavast arvestusmeetodist. Kui aruandev hoiu-laenuühistu kasutab väärtpaberite kajastamisel väärtuspäeva meetodit, kajastatakse kirjel ka ettemaksed väärtpaberite eest.

Kirjel ei kajastata pöördrepotehingutega (väärtpaberite ostu/tagasimüügi, väärtpaberite laenamise ja muude sarnaste tehingutega) soetatud väärtpabereid, kuigi omandiõigus nendele võib olla aruandval hoiu-laenuühistul. Need väärtpaberid kajastab oma bilansis väärtpaberi müüja (laenaja).

Kirjel ei kajastata ka hoiu-laenuühistu poolt enne lunastustähtaega tagasi ostetud oma võlakirju. Tagasiostetud oma võlakirjad kajastatakse kohustustekirje 6.1 „Emiteeritud võlakirjad“ vähenemisenä.

Kauplemiseks või edasimüügiks soetatud väärtpaberite ümberhindlusest tekkinud kasum/kahjum kajastatakse kasumiaruande kirjel 7 „Netokasum/-kahjum finantstehingutelt“.

Pikaajaliseks hoidmiseks soetatud väärtpaberite ümberhindlusest tekkinud kasum/kahjum kajastatakse kasumiaruande kirjel 11 „Pikaajaliste finantsinvesteeringute väärtuse muutus“.

Osalustest tütar- ja sidusettevõtjates tulenev kapitaliosaluse meetodil arvestatud kasum/kahjum kajastatakse kasumiaruande kirjel 4 „Netokasum/-kahjum finantsinvesteeringutelt“.

Nende sidus- ja tütarettvõtjates olevate lühiajaliste osaluste, mis on omandatud edasimüügiks 12 kuu jooksul alates omandamise kuupäevast, ümberhindlusest tulenev kasum/kahjum kajastatakse kasumiaruande kirjel 7 „Netokasum/-kahjum finantstehingutelt“.

7A. sh repotehingud

Repotehingute puhul kajastatakse müüdüd väärtpaberid aruandva hoiu-laenuühistu (laenuvõtja) bilansis, vaatamata sellele, kas väärtpaberi omandiõigus läheb üle ostjale (laenuandjale) või mitte. Kirjel kajastatakse ka tagasiostu kohustusega müüdüd ja väljalaenatud väärtpaberid.

7.1. Võlakirjad ja muud fikseeritud tulumääraga väärtpaberid

Sellel kirjel kajastatakse võlakirjad ja muud fikseeritud tulumääraga väärtpaberid (sh rahaturuinstrumendid, intressi iseloomuga tulu teenivad osakud ja eelisaktsiad) ning muud kaubeldavad õigused, mis annavad õiguse eespool nimetatud võlakirju ja väärtpabereid omandada.

7.2. Aktsiad ja osad

7.2.1. Tütarettvõtjate aktsiad ja osad

Sellel kirjel kajastatakse tütarettvõtjates olevad osalused, mis ei ole omandatud edasimüügiks, ning märkimisõigused ja muud kaubeldavad õigused, mis annavad õiguse omandada tütarettvõtja aktsiaid ja osasid. Tütarettvõtjates olevad osalused, mis on omandatud edasimüügiks 12 kuu jooksul alates omandamise kuupäevast, kajastatakse varakirjel 7.2.3 „Muud aktsiad ja osad“.

7.2.2. Sidusettevõtjate aktsiad ja osad

Sellel kirjel kajastatakse sidusettevõtjates olevad osalused, mis ei ole omandatud edasimüügiks, ning märkimisõigused ja muud kaubeldavad õigused, mis annavad õiguse omandada sidusettevõtja aktsiaid ja osasid. Sidusettevõtjates olevad osalused, mis on omandatud edasimüügiks 12 kuu jooksul alates omandamise kuupäevast, kajastatakse varakirjel 7.2.3 „Muud aktsiad ja osad“.

7.2.3. Muud aktsiad ja osad

Sellel kirjel kajastatakse muud aktsiad ja osad, märkimisõigused ja muud kaubeldavad õigused, mis annavad õiguse neid omandada, investeerimisfondide osakud (v.a intressi iseloomuga tulu teenivad osakud) ja väärtpaberi hoidmistunnistused, mis ei ole kajastatud varakirjetel 7.1, 7.2.1 ja 7.2.2.

7.3. Tuletisväärtpaberid

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu soetatud tuletisväärtpaberid, mille turuväärtus on positiivne.

8. Immateriaalne põhivara

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu immateriaalne põhivara jääkmaksumuses. Immateriaalse põhivara kulum kajastatakse kasumiaruande kirjel 9 „Kinnisvarainvesteeringute, materiaalse ja immateriaalse vara väärtuse muutus“.

Sellel kirjel kajastatakse ka ettemaksud immateriaalse põhivara eest.

9. Materiaalne põhivara

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu materiaalne põhivara jääkväärtuses. Materiaalse põhivara kulum kajastatakse kasumiaruande kirjel 9 „Kinnisvarainvesteeringute, materiaalse ja immateriaalse vara väärtuse muutus“.

Sellel kirjel kajastatakse ka ettemaksud materiaalse põhivara eest.

10. Kinnisvarainvesteeringud

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistule kuuluvad või kapitalirendi tingimustel renditavad kinnisvaraobjektid (maa või hoone (või osa hoonest) või mõlemad), mida hoiu-laenuühistu hoiab eelkõige renditulu teenimise, väärtuse kasvu või mõlemal eesmärgil.

Kui kinnisvarainvesteeringuid hinnatakse õiglase väärtuse meetodil, kajastatakse kinnisvarainvesteeringu väärtuse muutusest tulenev kasum/kahjum kasumiaruande kirjetel 12 „Muud tegevustulud“ ja 13 „Muud tegevuskulud“.

Soetusmaksumuse meetodi kasutamisel kajastatakse kinnisvarainvesteeringud jääkmaksumuses. Kinnisvarainvesteeringute kulum ja allahindlus kajastatakse kasumiaruande kirjel 9 „Kinnisvarainvesteeringute, materiaalse ja immateriaalse vara väärtuse muutus“.

11. Muu vara

Sellel kirjel kajastatakse muu hulgas:

- maksed teel (nt nõuded seoses maksekorraldustega ja pankadevaheliste arveldustega);
- materiaalne ja immateriaalne vara müügiks;
- dividendinõuded;
- vallasvara, milleks ei ole ette nähtud bilansikirjet;
- summad selgitamisel.

12. Viitlaekumised ja ettemakstud tulevaste perioodide kulud

Sellel kirjel kajastatakse:

- intressinõuded ja intressi iseloomuga nõuded;
- laekumata optsoonipreemiad;
- viitlaekumised, mis tulenevad teenuste osutamisest hoiu-laenuühistu poolt;
- viitlaekumised, mis tulenevad finantsinvesteeringutest;
- muud viitlaekumised;

- maksude ettemaksed;
- muud tulevaste perioodide ettemakstud kulud.

Ettemaksete hulka kuuluvad bilansipäevaks tehtud ettemaksed tulevaste perioodide eest (nt kindlustusmaksete ja rendi (üüri) ettemaksed). Tulevaste perioodide kulude ettemakseid ei kanta aruandeperioodi kuludesse.

Passiva (kohustused ja omakapital)

1. Võlgnevused keskpangale

Sellel kirjel kajastatakse kõik võlgnevused keskpangale.

2. Võlgnevused krediidasutustele

Sellel kirjel kajastatakse kõik võlgnevused krediidasutustele, sh tagatishoiused, krediidasutustelt saadud laenud, repotehingud (k.a väärtpaberite müügi/tagasiostu ja väärtpaberite laenamise tehingud) ning muud laenudega sarnased tehingud.

Repotehingud kajastatakse samamoodi nagu laenusamine. Väärtpaber kajastatakse müüja (laenusaja) bilansis, vaatamata sellele, kas väärtpaberi omandiõigus läheb üle ostjale (laenuandjale) või mitte.

Kui repotehingu puhul väärtpaberi müügi- ja tagasiostuhinnad erinevad, jaotatakse müügi- ja tagasiostuhinna vahe lepingu kestuse perioodidele ning kajastatakse kasumiaruande kirjel 2 „Intressikulu” ja bilansi kohustustekirjel 8 „Viitvõlad ja ettemakstud tulevaste perioodide tulud”.

Tehingu, mille puhul laenuandja ei ole kohustatud ostetud väärtpabereid kokkulepitud hinna eest tagasi müüma, vaid tal on õigus seda teha, kajastab müüja nagu repotehingu seni, kuni on tõenäoline, et ostja kasutab oma õigust. Kui on tõenäoline, et ostja ei kasuta oma õigust, muutub selline repotehing väärtpaberi müügitehinguks.

Repotehingutega sarnased tehingud kajastatakse samamoodi nagu repotehingud.

3. Võlgnevused klientidele

Sellel kirjel kajastatakse nende klientide hoiused ja laenud, kes ei ole krediidasutused. Siin ei näidata klientide varadest ja nende varade arvel omandatud varadest tulenevaid võlgnevusi, mida makseasutusena tegutsev hoiu-laenuühistu kannab seoses MERASi § 3 lõikes 1 nimetatud makseteenuste osutamisega. Need võlgnevused kajastatakse bilansi kohustustekirjel 4 „Võlgnevused makseteenuse klientidele”.

4. Võlgnevused makseteenuse klientidele

Siin näidatakse klientide varadest ja nende varade arvel omandatud varadest tulenevad võlgnevused, mida makseasutusena tegutsev hoiu-laenuühistu kannab seoses MERASi § 3 lõikes 1 nimetatud makseteenuste osutamisega. Kui hoiu-laenuühistul puudub tegevusluba makseasutusena tegutsemiseks, märgitakse kirje väärtuseks 0 (null).

5. Sihtotstarbeline laenuressurss

Sellel kirjel kajastatakse laenuressurss, mis on eraldatud hoiu-laenuühistule edasilaenamiseks kindlale sihtrühmale ja/või ettemääratud tingimustel.

6. Väärtpaberikohustused

Sellel kirjel kajastatakse aruandva hoiu-laenuühistu finantskohustused, mis väljenduvad väärtpaberites. Kirje ei hõlma neid kohustusi, mida kajastatakse bilansi kohustustekirjel 10 „Allutatud kohustused”.

Tuletisväärtpaberite ja muude väärtpaberikohustuste ümberhindlusest tekkinud kasum/kahjum kajastatakse kasumiaruande kirjel 7 „Netokasum/-kahjum finantstehingutel“.

6.1. Emiteeritud võlakirjad

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu emiteeritud võlakirjad ja muud kaubeldavad õigused, mis annavad õiguse neid omandada. Kirjel kajastatakse ka hoiu-laenuühistu vekslid, mida hoiu-laenuühistu on emiteerinud enda kohustuste katmiseks.

Enne lunastustähtaega tagasi ostetud oma võlakirjad kajastatakse selle kirje vähenemisena. Bilansilise väärtuse ja soetusmaksumuse vahe kajastatakse kasumiaruande kirjel 2 „Intressikulu“.

6.2. Tuletisväärtpaberid

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu soetatud tuletisväärtpaberid, mille turuväärtus on negatiivne.

6.3. Muud väärtpaberikohustused

Sellel kirjel kajastatakse muud hoiu-laenuühistu kohustused, mis väljenduvad väärtpaberites, nagu näiteks kohustus, mis tekib pöördrepotehinguga (k.a väärtpaberite ostu/tagasimüügi, väärtpaberite laenamise ja muu sarnase tehinguga) soetatud väärtpaberite müümisel.

7. Muud kohustused

Sellel kirjel kajastatakse muu hulgas:

- maksed teel (nt nõuded seoses maksekorralduste ja arveldustega);
- dividendikohustused.

8. Viitvõlad ja ettemakstud tulevaste perioodide tulud

Sellel kirjel kajastatakse:

- intressivõlad ja intressi iseloomuga võlad;
- tasumata optsoonipreemiad;
- võlad töötajatele, sealhulgas puhkusetasu kohustused;
- võlad hankijatele;
- võlad, mis tulenevad emiteeritud võlakirjadest;
- maksu- ja viivisvõlad;
- muud viitvõlad;
- tulevaste perioodide ettemakstud tulud.

Ettemaksete hulka kuuluvad bilansipäevaks tehtud ettemaksed tulevaste perioodide eest (nt laekunud järgmise kuu rent (üür)). Tulevaste perioodide tulude ettemakseid ei kanta aruandeperioodi tuludesse.

9. Eraldised

9.1. Lühiajalised eraldised

Sellel kirjel kajastatakse kohustused, mille realiseerimise aeg ja summa ei ole kindel ja mis realiseeruvad lähema 12 kuu jooksul.

9.2. Pikaajalised eraldised

Sellel kirjel kajastatakse kohustused, mille realiseerimise aeg ja summa ei ole kindel ja mis realiseeruvad tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul.

10. Allutatud kohustused

Sellel kirjel kajastatakse hoiu-laenuühistu kohustused, mis hoiu-laenuühistu lõpetamise või pankroti väljakuulutamise korral rahuldatakse pärast teiste võlausaldajate õigustatud nõuete rahuldamist.

12. Osakapital

Sellel kirjel kajastatakse emiteeritud osakud nimiväärtuses.

13. Ülekurss (aazio)

Sellel kirjel kajastatakse summad, mis saadakse hoiu-laenuühistu osakute emiteerimisel üle nimiväärtuse, oma osakute müügil osakute soetusmaksumuse ja müügi hinna vahest ning oma osakute kustutamisel osakute soetusmaksumuse ja nimiväärtuse vahest, millest on lahutatud osakutehingutega seotud otsekulud.

14. Kohustuslik reservkapital

Sellel kirjel kajastatakse vastavalt hoiu-laenuühistu seaduse §-le 24 moodustatud kohustuslik reservkapital.

15. Muud reservid

Sellel kirjel kajastatakse muud reservid, mille moodustamine kasumi arvel on ette nähtud õigusaktide või põhikirjaga.

16. Eelmiste aastate jaotamata kasum/kahjum

Sellel kirjel kajastatakse eelmiste aastate jaotamata kasum või kahjum.

17. Majandusaasta kasum/kahjum

Sellel kirjel kajastatakse majandusaasta kasum või kahjum.

18. Oma osakud (miinusmärgiga)

Sellel kirjel kajastatakse aruandva hoiu-laenuühistu tagasi ostetud oma osakud soetusmaksumuses miinusmärgiga.